ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 22, Mart 2016, s. 335-348

Bekir TAVAS[1]

Mehmet Ali TEKİNER[2]

MODERN GÜVENLİK YÖNETİMİ ANLAYIŞINDA DEMOKRATİK POLİSLİK: TÜRK POLİS TEŞKİLATI ÇALIŞANLARININ PSİKOLOJİK DURUMLARI ve SOSYALLEŞME DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Özet

Avrupa Birliği (AB) uyum sürecinin en önemli konularından birisi sosyal entegrasyon olup, bu alanda özellikle yapılan çalışmalarda daha sivil bir toplum yapısına geçilmesinin gerekli olduğu vurgulanmaktadır. Emniyet teşkilatının daha sivil bir yapıya dönüşmesi için ise öncelikle bireysel bir yaklaşım çerçevesinde, mevcut duruma uygun projelerin geliştirilmesi gerekir. Bu nedenle bu çalışmada, emniyet teşkilatında görevli personelin psikolojik durumlarının incelenmesi ve örgütsel sosyalleşme düzeyleri ile ilişkisinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Çalışmada 2015 yılında Adana ve Malatya İl Emniyet Müdürlüğünde görev yapan (n=418) personele Kısa Semptom Envanteri ve Örgütsel Sosyalleşme Ölçeği uygulanmıştır. Daha sonra katılımcıların psikolojik durumları ile sosyalleşme düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre emniyet teşkilatında görevli personelin psikolojik semptomları ve örgütsel sosyalleşme düzeyleri, demografik özelliklerden rütbeye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir ($p<0,05$). Öte yandan ilişkisel tarama analizi sonuçları, örgüte ilişkin anlayış ve çalışan desteğinin tüm psikolojik semptom boyutları ile istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuştur ($p<0,01$).

Anahtar Kelimeler: Polis, Sosyalleşme, Örgütsel Davranış, Güvenlik Yönetimi, Demokratik Polislik.

[1] Dr., Kars İl Emniyet Müdürlüğü, Emniyet Müdürü, bekirtavas@hotmail.com
[2] Yrd. Doç. Dr., Polis Akademisi, Öğretim Üyesi, malitekiner@gmail.com

DEMOCRATIC POLICING IN MODERN SECURITY MANAGEMENT APPROACH: RELATIONSHIP BETWEEN PHYSIOLOGIC STRUCTURES and SOCIALIZATION LEVELS of TURKISH POLICE SERVICE

Abstract

One of the most important topics of the European Union (EU) harmonization process is social integration, and researches on this field express importance of transferring to more civil society structure. In order to provide more civil law enforcement agency, it is important to develop more individualized approach, with socialization level and to develop more suitable projects. For this reason, it is aimed in the research to examine physiological structures of law enforcement agency personnel and relationship with organizational socialization levels.

In the research, (n=418) law enforcement agency personnel working at Adana and Malatya City police departments in 2015 year were subjected to survey including Brief Symptoms Inventory and Organizational Socialization Scale. Afterwards, relationship between physiologic structures and socialization levels of participants were examined. According to results of the study, physiologic symptoms and organizational socialization levels of personnel of law enforcement agency showed statistically significant difference based on degree among demographic properties ($p<0,05$). On the other hand, correlation analysis results showed that there were statistically significant correlation between all physiologic symptom factors and two factors of organizational socialization factors: understanding on organization and worker support ($p<0,01$).

Key Words: Police, Socialization, Organizational Behavior, Security Management, Democratic Policing.

1. GİRİŞ

Son yıllarda AB uyum süreci ile birlikte ön plana çıkan düzenlemeler ve kamu yönetimi reformları, aslında sivil topluma geçiş sürecinin de önemli bir ayağını oluşturmaktadır (Pinos, 2014, s.134). AB uyum sürecinde entegre sınır yönetimi modeli örneğinde olduğu gibi (Sagrera, 2014, s.167-168), sosyal entegrasyonun en önemli aşaması olarak (Haselsberger, 2014, s.506-507), kamu yönetiminde daha sivil bir yapının ortaya konması amaçlanmaktadır (Cooper, 2015: 449). Bu gelişmeler neticesinde, ülkemizde de bu konuda önemli adımların atılmaya başladığı görülmektedir.

Devlet-vatandaş ilişkisinin sivilleşmesinin önem arz ettiği bu dönüşüm sürecini daha iyi anlamak için, devlet-vatandaş ilişkisine yönelik yaklaşımların anlaşılması gerekir. Aristo ve Rousseau (Dagger, 1997, s.15), cumhuriyetçi vatandaş anlayışını geliştirmiş ve bu anlayışa göre, devletin bekasını vatandaşların bireysel hak ve özgürlüklerinin üzerinde tutmuştur (Durgun, 2010, s.67). Öte yandan liberal vatandaşlık yaklaşımını öneren Lock ekolüne göre ise vatandaş, daha fazla bireysel haklara sahip olan bir yapıdadır (Habermas, 1999, s.45–46; Yürüşen, 1996, s.88). Bu dönüşüm sürecinde, liberal anlayışın daha fazla hakim olduğu görülmektedir. Bunun sağlanması için ise özellikle cumhuriyetçi vatandaşlık ve Aristo'nun devlet kuramına uygun olan militarist yapının, daha liberal bir yapıya dönüşmesi gerekir. Bu

nedenle de emniyet teşkilatında görev yapan personelin sivilleşmesi ve sosyalleşme düzeyinin artması, AB uyum süreci entegrasyonunda önemli katkılar sağlayabilir.

Sosyalleşme ve sivilleşme süreci sadece yönetsel değil, aynı zamanda bireysel anlamda da ele alınması gereken, beraberinde önemli psikolojik süreçleri içeren bir dönüşümdür. Bunun için öncelikle cumhuriyetçi yapının daha hakim olduğu ve militarist düşüncenin ön planda olduğu emniyet teşkilatı çalışanlarının psikolojik yapılarının incelenmesi, bu yapının demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin ortaya konması ve sosyalleşme düzeylerinin de yine anlaşılarak, demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi gerekir. Bu sayede sivilleşmenin en önemli göstergesi olan sosyalleşme sürecinin, tabandan ve kaynağından ele alınarak yönetilmesi mümkündür. Bu bağlamda, araştırmada da, psikolojik ve sosyolojik yapı çözümlemesi yapılmış, demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiş ve nihayetinde aradaki ilişki analiz edilmiştir.

2. Kavramsal Çerçeve

2. 1. Sosyalleşme Kavramı ve Örgütsel Sosyalleşme

En genel tanımıyla sosyalleşme, bireylerin sosyal toplum içerisinde kendilerini ifade etmeleri ve toplumdaki diğer bireyler ile ilişki kurabilme durumlarını ifade etmektedir. Örgütsel sosyalleşme ise örgütün değer ve normlarının örgüt çalışanları tarafından benimsenmesi, bireylerin iş yaşamında da sosyal bir topluluğa uyum sağlayan sosyal bireyler olmasını ifade etmektedir (Memduhoğlu, 2008, s.138-139). Taormina (1994; 2004) çalışmasında, örgütsel sosyalleşmeyi dört boyutta incelemiştir. Bunları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

Yetiştirme: Örgüt içerisine yeni giren personelin ya da işgörenin, örgüt içerisindeki görevini yerine getirmesi için gerekli olan bilgi ve beceriler konusunda eğitilmesini ifade etmektedir (Balcı vd, 2012, s.48; Taormina, 1994).

Örgüte İlişkin Anlayış Düzeyi: Bir örgüte katılan yeni işgörenin, örgüt içerisindeki sistemi, örgütün değer ve normlarını yaşantının ötesinde, anlayış boyutunda değerlendirmesi sürecini ifade etmektedir (Balcı vd, 2012, s.48; Taormina, 1994).

Çalışan Desteği: Bir örgüt içerisindeki çalışanların, özellikle yeni gelen işgörene karşı destek vermeleri ve birbirlerini desteklemelerini ifade etmektedir (Balcı vd, 2012, s.49).

Gelecek Beklentisi: çalışanların örgüt ve kendilerinin örgüt içerisindeki durumuna ilişkin gelecek beklentilerini ifade etmektedir (Balcı vd, 2012, s.49; Taormina, 1994).

2.2. Ruh Sağlığı Kavramı ve Psikolojik Sorunlar

Modern sağlık anlayışı ve modern sağlık tanımı sadece fiziksel ya da patolojik sağlık sorunlarını değil, aynı zamanda psikolojik sağlık ya da ruh sağlığını da içermektedir (Kocabaş, 2007, s.39). Bu bakımdan psikolojik sağlık halini de tanımlamak gerekir. Taylor ve Brown'a (1988) göre psikolojik sağlık, bireylerin gerçekle yakın temas halinde oldukları durumu ifade etmektedir (Kart, 2004, s.174). Bunun yanında psikolojik bozukluklar genel olarak, belirli bir düzeyin üzerine çıktığı aşamada patolojik sorun haline gelmektedir. Diğer bir ifadeyle sağlıklı bireylerde de, psikolojik bozuklukların bazı semptomları kısmen görülebilmektedir. Bu amaçla literatürde, sağlıklı bireylerin psikolojik semptomlarını ölçen araçlar geliştirilmiştir. Günümüzde psikolojik sağlık durumunu ölçmek için en yaygın kullanılan ölçeklerden birisi, Kısa Semptomlar Envanteri (KSE) olup, aşağıdaki boyutları içermektedir:

Anksiyete: Anksiyete bozukluğu, aşırı sıkıntı ya da endişe nedeniyle ortaya çıkan çok sayıdaki bedensel ve psikolojik belirtiyi kapsamaktadır (Karamustafalıoğlu ve Yumrukçal, 2011, s.68-69; Saatçioğlu, 2001, s.60).

Depresyon: Depresyon, sözlükte çökkünlük olarak geçmekte ve bireylerin zaman zaman yaşadıkları sıkıntıların semptom haline dönüşmesi ve kalıcı hale gelmesini ifade etmektedir. Öte yandan pek çok türü olan depresyon, her insanda belli düzeylerde görülebilmektedir (Savrun, 1999).

Olumsuz Benlik: Kişilerin kendisini başkalarıyla mukayese ettiğinde kişisel yetersizlik ve küçüklük duygularına kapılarak kendisini küçük, başarısız, değersiz görme ve suçluluk duyguları gibi semptomları içermektedir (Hiçdurmaz ve Öz, 2011, s.76).

Somatizasyon: Bireylerin strese ve duygusal uyaranlara yanıtları duygusal ve bilişsel olmaktan çok bedensel hareket etmelerini ifade eden bozukluk türüdür (Stoudemire, 1991, s.365-369).

Hostilite: Sinirlilik ve titreme hali, sıkıntılardan sonra başkalarının suçlu olduğu duygusu, kızma, öfkelenme, güvensizlik, birini dövme, yaralama, zarar verme isteği, bir şeyi kırma dökme isteği gibi semptomların görüldüğü bozukluk türüdür (Dirik ve Şahin, 2008, s.249-253).

3. Yöntem

Araştırma yöntem olarak betimsel tarama modelinde desenlenmiştir. Betimsel tarama modeli, mevcut bir durumun nitel ya da nicel veriler ışığında betimlenmesi, mevcut durumun detaylı analiz edilmesinin söz konusu olduğu araştırma desenidir. Araştırmada da bu bağlamda, emniyet teşkilatında görevli personelin psikolojik durumları, sosyalleşme düzeyleri, bu değişkenlerin demografik faktörlere göre farklılık gösterip göstermediği ve psikolojik durumları ile sosyalleşme düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

3.1. Araştırmanın amacı

Yapılan bu araştırmada, emniyet güçlerinde görevli personelin psikolojik durumları ile sosyalleşme düzeyleri arasındaki ilişkinin ne olduğunun ortaya konması; bunun yanında emniyet teşkilatında görevli personelin sosyalleşme ve psikolojik durumlarının demografik faktörlere göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi; bu sayede Modern güvenlik yönetimi anlayışında demokratik polisliğe geçiş sürecinde emniyet teşkilatı personelinin sosyalleşme ve sivilleşme sürecinde yapılacak olan uygulamalara temel teşkil edilmesi amaçlanmıştır.

3.2. Araştırma problemi

Araştırmanın problem cümlesi aşağıdaki gibi kurulmuştur:

"Modern güvenlik yönetimi anlayışında demokratik polisliğe geçiş sürecinde, emniyet teşkilatında görevli personelin psikolojik durumları ile sosyalleşme düzeyleri arasında ne gibi bir ilişki vardır, bu değişkenler demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir?"

3.3. Evren ve örneklem

Yapılan araştırmanın evrenini 2015 yılında Malatya ve Adana illerinde görev yapan emniyet teşkilatı personeli, sınırlılıklarını ise kümeleme örneklem yöntemi ile seçilen, gönüllülük usulü ile araştırmaya dâhil olan 418 emniyet teşkilatı çalışanı oluşturmaktadır.

3.4. Veri toplama aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak üç aşamadan oluşan bir anket envanteri kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde emniyet teşkilatı çalışanlarının cinsiyet, yaş, eğitim, kıdem, rütbe, medeni durum, mesleği seçme nedeni ve daha önce psikolojik bir destek alıp almadığını sorgulayan kişisel bilgi formu bulunmaktadır. İkinci bölümde ise emniyet teşkilatı çalışanlarının psikolojik durumlarını ölçmek üzere Kısa Semptom Envanteri kullanılmıştır. Anketin üçüncü bölümünde ise katılımcıların sosyalleşme düzeyinin göstergesi olarak Örgütsel Sosyalleşme Ölçeği kullanılmıştır.

Kısa Semptom Envanteri (KSE-BSI): Kısa Semptom Envanteri (Brief Symptom Inventory) toplam 53 maddeden ve beş boyuttan (Anksiyete, Depresyon, olumsuz Benlik, Somatizasyon, Hostilite) oluşan, beşli likert tipi değerlendirme yapılan bir ölçektir. Çalışmamızda ölçeğin iç tutarlılık (Cronbach Alpha) katsayısı anksiyete için 0,753; depresyon için 0,683; olumsuz benlik için 0,739; somatizasyon için 0,783 ve hostilite için 0,674 bulunmuştur. Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı ise 0,903 olarak bulunmuştur.

Örgütsel Sosyalleşme Ölçeği: Taormina (1994) tarafından geliştirilen ve Taormina (2004) tarafından güncelleştirilmiş olan ölçek, 20 madde ve her biri beş madde içeren dört boyuttan (Yetiştirme, Örgüte İlişkin Anlayış, Çalışan Desteği, Gelecek Beklentileri) oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması Zonana (2011) tarafından yapılmıştır. Çalışmamızda ölçeğin boyutların iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpha) yetiştirme boyutu için 0,892; örgüte ilişkin anlayış boyutu için 0,715; çalışan desteği boyutu için 0,713 ve gelecek beklentisi boyutu için 0,734 olarak bulunmuştur. Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı ise 0,711 olarak bulunmuştur.

3.5. Verilerin toplanması

Araştırma verilerinin toplanması bizzat araştırmacılar tarafından, iki koldan yürütülmüştür. Gerekli izinlerin alınmasının ardından, anket formları doldurulmaları için belirlenen emniyet müdürlüklerindeki emniyet personeline yöneltilmiştir. Gönüllük usulüne dayalı olarak yapılan anket çalışmasında, katılımcılara konuya ilişkin genel bir bilgi verilerek, anket formlarını doldurmaları istenmiştir. Araştırmada 450 anket formu dağıtılmış olup bunların 32 tanesi istatistiki değerlendirmeye uygun bulunmamıştır. Buna göre anketin geri dönüt oranı (GDO) %92,88 olarak bulunmuş olup, oldukça yüksek düzeyde katılımın olduğunu göstermektedir.

3.6. İstatistik yöntem

Araştırmada demografik verilerin tanımlanmasında Frekans Analizi; ölçüm verilerinin tanımlanmasında ise ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Ölçek ortalamalarının fark analizinden önce, ortalamaların dağılımının normallik testi için Kolmogorov Smirnov Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre ölçek ortalamalarının dağılımları normal dağılıma uymadığından ($p<0,05$), nonparametrik testler kullanılmıştır. Buna göre bağımsız iki grup arasındaki fark için Mann Whitney U, bağımsız ikiden fazla grup arasındaki fark analizi için ise Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Korelasyon analizinde Spearman's rho korelasyon analizi kullanılmıştır. Tüm analizler SPSS 17.0 for Windows paket programında, %95-%99 güven aralığında ve $\alpha=0,05-0,01$ anlamlılık düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

4. Bulgular

Araştırmaya katılan Emniyet Teşkilatında görevli personelinin kişisel özelliklerine göre dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

Özellikler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Yaş		
25 yaş ve altı	96	23,0
26-35 yaş arası	198	47,4
36-45 yaş arası	87	20,8
46-50 yaş arası	19	4,5
51 yaş ve üzeri	18	4,3
Eğitim		
Lise düzeyi	21	5,0
Ön lisans/Lisans	375	89,7
Lisansüstü/Doktora	22	5,3
Cinsiyet		
Erkek	375	89,7
Kadın	43	10,3
Kıdem		
1-5 yıl arası	81	19,4
6-10 yıl arası	257	61,5
11-15 yıl arası	43	10,3
16 yıl ve üzeri	37	8,9
Rütbe		
Polis Memuru	254	60,8
Komiser Yardımcısı/Komiser/Başkomiser	122	29,2
Emniyet Müdürü/Amiri	42	10,0
Medeni Durum		
Evli	356	85,2
Bekar	62	14,8
Mesleği Seçme Nedeni		
İlgi duyma	166	39,7
Alanında iş bulamama	186	44,5
Arkadaş/Aile teşviki	66	15,8
Psikolojik Destek Alma Durumu		
Evet	65	15,6
Hayır	353	84,4

Tablo 1'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan Emniyet Teşkilatında görevli personelinin %23,0'ü 25 yaş ve altındadır. Katılımcıların %47,4'ü 26-35 arası, %20,8'i 36-45 arası, %4,5'i 46-50 arası ve %4,3'ü ise 51 ve üzerinde yaşa sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Genel olarak yaş dağılımı incelendiğinde, katılımcıların büyükçe bir bölümünün 26-45 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde; %5,0'inin lise düzeyinde, %89,7'sinin ön lisans/lisans düzeyinde ve %5,3'ünün ise Lisansüstü/Doktora düzeyinde eğitime sahip oldukları görülmektedir. Genel olarak emniyet güçlerinin büyükçe bir bölümü önlisans ya da lisans mezunudur. Cinsiyete göre dağılım incelendiğinde, katılımcıların büyükçe bir bölümünün erkek olduğu (%89,7) görülmektedir. Nitekim gerek mesleğin ataerkil yapıda olması, gerekse ülkemizde mesleğin mevcut demografisinin bu konuda da araştırma neticelerine yansıdığı görülmektedir. Kıdeme göre dağılım incelendiğinde, araştırmaya katılan Emniyet Teşkilatında görevli personelinin %19,4'ünün 1-5 yıl arası, %61,5'inin 6-10 yıl arası, %10,3'ünün 11-15 yıl arası ve %8,9'unun ise 16 yıl ya da üzerinde deneyime sahip oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan Emniyet Teşkilatında görevli personelinin %60,8'i Polis

Memuru, %29,2'si Komiser Yardımcısı/komiser/Başkomiser ve %10,0'unun ise Emniyet Müdürü/Amiri rütbesinde olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan Emniyet Teşkilatında görevli personelinin büyükçe bir bölümü (%85,2) evli olup, sadece %14,8'lik bir oranın bekar olduğu görülmektedir. Bu dağılımda da, genel olarak Emniyet Teşkilatında görevli personelinin medeni durum dağılımının görüldüğü ifade edilebilir. Meslek olarak boşanma ya da geç evlenmelerin çok sık görülmediği düşünüldüğünde, araştırma örnekleminin bu bakımdan da evreni tam olarak yansıttığını öne sürmek mümkündür. Araştırma örneklemindeki Emniyet Teşkilatında görevli personelinin %39,7'si mesleğe ilgi duydukları için, %44,5'i kendi alanlarında iş bulamadıkları için, %15,8'i ise arkadaş ya da aile teşviki nedeniyle emniyet güçlerinde görev yapmayı seçtiklerini ifade etmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların mesleğini ilgi duyarak seçme oranının düşük olduğu ifade edilebilir.

Araştırma örneklemi içerisinde psikolojik destek alma düzeyinin de çok yüksek olmadığı görülmektedir. Araştırma örnekleminin %84,4'ü daha önce her hangi bir psikolojik destek almadıklarını ifade etmektedir. Araştırma örnekleminde bulunan Emniyet Teşkilatında görevli personelinin demografik özelliklerine göre psikolojik durumlarının fark analizi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Demografik Özelliklere Göre Emniyet Teşkilatında görevli personelinin Psikolojik Durumları Arasındaki Farklar

Özellikler	Anksiyete		Depresyon		O. Ben.		Somatizasyon		Hostilite	
	X	SS	X	SS	X	SS	X	SS	X	SS
Yaş										
25 yaş ve altı	32,15	4,36	28,61	4,39	29,69	4,16	21,38	2,54	16,15	3,47
26-35 yaş arası	32,02	4,29	28,53	4,19	**29,95**	**3,50**	21,43	2,28	16,47	3,06
36-45 yaş arası	**32,06**	**4,42**	**28,87**	**3,96**	29,75	4,39	**21,46**	**2,65**	**16,97**	**2,62**
46-50 yaş arası	29,63	5,36	27,37	4,27	28,37	4,41	20,63	4,02	15,63	3,11
51 yaş ve üzeri	29,72	5,85	25,44	5,97	28,17	3,82	20,56	3,05	15,78	3,14
X^2	6,552		8,875		**13,370**		2,112		6,294	
p	,162		,064		**,010**		,715		,178	
Eğitim										
Lise düzeyi	31,10	4,27	**28,76**	**4,49**	28,62	4,93	20,90	2,39	15,86	3,88
Ön lisans/Lisans	31,88	4,52	28,44	4,32	29,72	3,91	**21,39**	**2,58**	16,40	3,10
Lisansüstü/Doktora	**31,95**	**4,27**	28,00	4,25	**30,36**	**2,75**	21,14	2,29	**17,45**	**1,65**
X^2	1,050		,769		1,135		1,798		1,407	
p	,592		,681		,567		,407		,495	
Cinsiyet										
Erkek	31,81	4,53	**28,45**	**4,32**	29,67	3,93	**21,36**	**2,57**	16,42	3,04
Kadın	**32,21**	**4,08**	28,33	4,34	**29,95**	**3,87**	21,28	2,48	**16,49**	**3,48**
Z	-,340		-,193		-,715		-,157		-,991	
p	,734		,847		,474		,876		,322	
Kıdem										
1-5 yıl arası	**32,42**	**3,96**	28,68	3,89	**30,21**	**3,41**	**21,53**	**2,19**	16,54	3,30
6-10 yıl arası	32,03	4,46	28,55	4,30	29,82	3,93	21,42	2,52	**16,56**	**2,90**
11-15 yıl arası	31,53	4,17	**29,00**	**4,06**	29,23	4,37	21,23	2,39	16,05	3,73
16 yıl ve üzeri	29,68	5,52	26,43	5,19	28,27	4,08	20,59	3,53	15,70	3,08
X^2	7,560		**8,563**		**13,844**		1,654		4,741	
p	,056		**,036**		**,003**		,647		,192	
Rütbe										
Polis memuru	**32,94**	**4,12**	**29,23**	**3,48**	**30,26**	**4,17**	**21,79**	**2,29**	**16,96**	**2,83**
Kom. yrd./Kom./B. komiser	30,68	4,34	27,48	5,23	29,09	3,03	20,75	2,67	15,70	3,29
Emniyet müdürü/Amiri	28,64	4,77	26,38	4,83	28,07	3,97	20,40	3,11	15,31	3,29
X^2	**47,719**		**13,720**		**52,112**		**18,187**		**29,325**	

p	**,000**		**,001**		**,000**		**,000**		**,000**	
Medeni Durum										
Evli	**31,98**	**4,44**	**28,58**	**4,21**	**29,72**	**3,98**	**21,40**	**2,48**	**16,54**	**2,97**
Bekâr	31,06	4,73	27,61	4,86	29,56	3,59	21,06	2,95	15,81	3,65
Z	-1,536		-1,416		-1,094		-,400		-1,110	
p	,125		,157		,274		,689		,267	
Mesleği Seçme Nedeni										
İlgi duyma	**32,23**	**4,31**	**28,83**	**4,07**	**29,80**	**4,11**	**21,52**	**2,45**	16,56	3,19
Alanında iş bulamama	31,51	4,54	28,25	4,43	29,61	3,87	21,20	2,66	16,26	3,09
Arkadaş/Aile teşviki	31,82	4,77	27,95	4,59	29,71	3,59	21,32	2,52	**16,59**	**2,83**
X^2	2,240		2,434		2,245		1,542		3,090	
p	,326		,296		,326		,463		,213	
Psikolojik D. Alma Durumu										
Evet	31,78	4,61	27,37	4,70	**29,91**	**3,03**	21,09	2,40	**16,75**	**2,38**
Hayır	**31,86**	**4,47**	**28,63**	**4,22**	29,66	4,06	**21,40**	**2,58**	16,37	3,20
X^2	-,085		**-2,206**		-,763		-1,336		-,176	
p	,932		**,027**		,445		,182		,861	

Tablo 2'de de gösterildiği üzere, katılımcıların yaşlarına göre anksiyete, depresyon, somatizasyon ve hostilite en fazla 36-45 yaş asındaki katılımcılarda en yüksek düzeydedir. Öte yandan fark analizi sonuçları, olumsuz benlik puanlarının gruplar arasındaki farkının istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ($p<0,05$), diğer tüm boyutların ise yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediğini ($p>0,05$) ortaya koymaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, orta yaş grubundaki Emniyet Teşkilatında görevli personelinin psikolojik anlamda daha fazla yıprandığı ifade edilebilir.

Eğitim düzeylerine göre fark analizi sonuçları incelendiğinde; anksiyete, depresyon ve hostilite düzeylerinin lisansüstü/doktora mezunlarında daha yüksek olduğu görülmektedir. Depresyon lise düzeyi eğitime sahip katılımcılarda, somatizasyon ise ön lisans/lisans düzeyi eğitime sahip olan katılımcılarda en üst düzeydedir. Öte yandan fark analizi sonuçları, psikolojik semptomların eğitim gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farka sahip olmadığına işaret etmektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların cinsiyetleri de psikolojik durumları üzerinde etkili olmayıp, fark analizi sonuçları gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farkların olmadığını ortaya koymaktadır ($p>0,05$). Her ne kadar farklar anlamsız olsa da, erkeklerde depresyon ve somatizasyon düzeylerinin, kadınlarda ise anksiyete, olumsuz benlik ve hostilite düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre anksiyete, olumsuz benlik ve somatizasyon 1-5 yıl arası deneyime sahip olan Emniyet Teşkilatında görevli personelinin personelinde daha yüksektir. Depresyon 11-15 yıl arası deneyime sahip emniyet güçlerinde, hostilite ise 6-10 yıl arası mesleki deneyime sahip emniyet güçlerinde en yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçları ise gruplar arasında depresyon ve olumsuz benlik puanlarının istatistiksel olarak anlamlı fark gösterdiğini ($p<0,05$), diğer boyutların ise gruplar arasındaki farkının istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir ($p>0,05$). Dolayısıyla mesleki kıdemin depresyon ve olumsuz benlik üzerinde etkisinin olduğu ifade edilebilir.

Rütbeye göre psikolojik durumları incelendiğinde, tüm boyut puanlarının polislerde daha yüksek olduğu görülmektedir. Burada da fark analizi sonuçları, tüm boyutlar için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Bu durumu, rütbenin yüksek olduğu

görevlerdeki bireylerin mesleklerini isteyerek seçmelerinin araştırma sonuçlarına etkisi şeklinde yorumlamak mümkündür.

Medeni duruma göre tüm boyut puanları evli katılımcılarda daha yüksektir. Öte yandan fark analizi sonuçları, gruplar arasındaki bu farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir (p>0,05). Her ne kadar fark analizi sonuçları anlamsız çıksa da, evli personelde psikolojik tükenmişlik düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla daha geniş örneklemle yapılacak olan çalışmalarda, bu farkların istatistiksel olarak anlam kazanması mümkündür.

Mesleği seçme nedenine göre ortalama farkları incelendiğinde, hostilite dışındaki tüm boyut ortalamalarının en yüksek düzeyinin mesleği ilgi duyduğu için seçen bireylerde olduğu görülmektedir. Hostilite ise arkadaş ya da aile teşviki ile mesleği seçenlerde daha yüksektir. Öte yandan fark analizi sonuçları, gruplar arasındaki tüm farkların mesleği seçme nedenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir (p>0,05).

Psikolojik destek alma durumuna göre ortalamalar incelendiğinde, psikolojik destek alanların olumsuz benlik ve hostilite puanlarının, psikolojik destek almayan katılımcıların ise diğer boyut ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Öte yandan fark analizi sonuçları, sadece depresyon düzeyleri arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğunu (p<0,05), diğer boyut ortalamalarının ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediğine işaret etmektedir (p>0,05). Demografik özelliklere göre emniyet teşkilatında görevli personelinin sosyalleşme düzeyleri arasındaki farklar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Demografik özelliklere göre emniyet teşkilatında görevli personelinin sosyalleşme düzeyleri arasındaki farklar

Özellikler	Yetiştirme		Örgüte İl.Anlayış		Çalışan Desteği		Gelecek Beklentisi	
	X	SS	X	SS	X	SS	X	SS
Yaş								
25 yaş ve altı	21,72	3,70	11,90	1,91	12,15	2,46	**21,78**	**3,00**
26-35 yaş arası	21,06	3,81	12,01	1,98	12,33	2,31	21,56	3,15
36-45 yaş arası	21,70	3,51	**12,11**	**1,77**	**12,39**	**2,25**	21,20	3,20
46-50 yaş arası	21,68	3,86	11,32	1,95	12,00	2,21	21,42	2,91
51 yaş ve üzeri	**21,83**	**3,73**	11,22	2,98	11,89	2,68	20,83	3,22
X^2	3,380		3,672		,691		2,765	
p	,496		,452		,952		,598	
Eğitim								
Lise düzeyi	**22,71**	**3,04**	11,67	2,13	11,67	2,65	21,62	2,94
Ön lisans/Lisans	21,36	3,72	11,94	1,95	12,29	2,34	21,47	3,14
Lisansüstü/Doktora	20,91	4,12	**12,23**	**2,27**	**12,50**	**1,97**	**21,77**	**2,94**
X^2	2,460		1,462		2,391		,072	
p	,292		,481		,303		,965	
Cinsiyet								
Erkek	**21,42**	**3,70**	11,93	1,99	12,25	2,35	**21,51**	**3,17**
Kadın	21,33	3,96	**12,07**	**1,87**	**12,37**	**2,32**	21,40	2,55
Z	-,065		-,357		-,392		-,866	
p	,948		,721		,695		,387	
Kıdem								
1-5 yıl arası	21,51	3,78	**12,14**	**1,83**	**12,46**	**2,24**	**21,98**	**2,89**
6-10 yıl arası	21,39	3,69	11,98	1,92	12,31	2,30	21,35	3,21
11-15 yıl arası	21,00	3,84	11,93	2,05	11,91	2,68	21,74	2,95
16 yıl ve üzeri	**21,76**	**3,74**	11,27	2,47	11,95	2,41	21,14	3,04
X^2	1,242		3,039		1,636		2,982	

p	,743		,386		,651		,394	
Rütbe								
Polis memuru	21,40	3,60	**12,26**	**1,85**	**12,77**	**2,17**	21,45	3,30
Kom. yrd./Kom./B. komiser	**21,48**	**3,90**	11,52	1,96	11,37	2,33	21,53	2,76
Emniyet müdürü/Amiri	21,24	3,97	11,19	2,32	11,83	2,55	**21,67**	**2,93**
X^2	,482		**18,613**		**48,903**		,311	
p	,786		**,000**		**,000**		,856	
Medeni Durum								
Evli	**21,45**	**3,65**	**11,95**	**1,95**	**12,27**	**2,37**	21,49	3,18
Bekâr	21,16	4,14	11,90	2,11	12,26	2,21	**21,52**	**2,71**
Z	-,094		-,055		-,033		-,409	
p	,925		,956		,974		,682	
Mesleği Seçme Nedeni								
İlgi duyma	**21,66**	**3,66**	**12,01**	**1,87**	**12,38**	**2,33**	21,51	3,04
Alanında iş bulamama	21,20	3,82	11,90	2,00	12,13	2,36	**21,75**	**2,96**
Arkadaş/Aile teşviki	21,36	3,59	11,86	2,18	12,35	2,32	20,74	3,60
X^2	1,439		,123		2,092		3,305	
p	,487		,940		,351		,192	
Psikolojik D. Alma Durumu								
Evet	**21,57**	**3,83**	11,92	2,29	**12,49**	**2,07**	**21,68**	**2,87**
Hayır	21,38	3,70	**11,94**	**1,92**	12,22	2,39	21,46	3,16
X^2	-,627		-,514		-,920		-,217	
p	,531		,607		,358		,828	

Yaşa göre sosyalleşme özellikleri incelendiğinde, örgüte ilişkin anlayış ve çalışan desteğinin en fazla 36-45 yaş grubunda, gelecek beklentisinin en fazla 25 ve altındaki grupta, yetiştirme boyutunun ise en fazla 51 yaş ve üzerindeki grupta olduğu görülmektedir. Öte yandan yaş gruplarına göre tüm boyut farklarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Eğitim gruplarına göre yetiştirme en fazla lise düzeyi grupta görülürken, diğer üç boyutun en fazla puanının lisansüstü/doktora grubunda olduğu görülmektedir. Yine eğitim gruplarına göre de sosyalleşme düzeyi gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Cinsiyete göre yetiştirme ve gelecek beklentisi erkeklerde, örgüte ilişkin anlayış ve çalışan desteği ise erkeklerde daha yüksektir. Fark analizi sonuçları, cinsiyete göre gruplar arasında sosyalleşme boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğine işaret etmektedir ($p>0,05$).

Kıdeme göre yetiştirme en fazla 16 yıl ve üzeri grupta çıkarken, diğer tüm boyutların en fazla 1-5 yıl arasındaki emniyet teşkilatı personelinde olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Rütbeye göre yetiştirme komiser yardımcısı/komiser/baş komiser grubunda, gelecek beklentisi ise en fazla emniyet müdürlerinde çıkmıştır. Örgüte ilişkin algı ve çalışan desteği ise en fazla polis memurlarında çıkmış olup, bu iki boyutun gruplar arasındaki farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$).

Medeni duruma göre gelecek beklentisi bekar katılımcılarda en yüksek değerde olup, diğer üç boyut ise evli katılımcılarda en yüksek düzeydedir ve gruplar arasındaki fark analizi sonuçları istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Mesleği alanında iş bulamadığı için seçenlerde gelecek beklentisi en yüksek değerde olup, diğer üç boyut ise mesleğini isteyerek seçenlerde en yüksek düzeydedir. Gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Son olarak örgütsel anlayış boyutunun daha önce psikolojik yardım almayan personelde en yüksek düzeyde olduğu, diğer boyutların ise daha önce psikolojik yardım alan personelde daha yüksek olduğu görülmektedir. Fark analizi sonuçları, gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir (p>0,05).

Araştırma problemine yanıt olarak emniyet teşkilatında görevli personelin psikolojik durumları ile sosyalleşme düzeyleri arasındaki ilişkinin tespiti için yapılan Spearman's rho testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Emniyet teşkilatında görevli personelinin psikolojik durumları ve sosyalleşme düzeyleri arasındaki ilişkiler

		Yetiştirme	Örgüte İlişkin Anlayış	Çalışan Desteği	Gelecek Beklentileri
Anksiyete	**r**	-,019	-,303**	-,846**	,011
	p	,706	,000	,000	,815
Depresyon	**r**	,025	-,347**	-,288**	,047
	p	,617	,000	,000	,337
Olumsuz Benlik	**r**	,031	-,688**	-,606**	-,012
	p	,525	,000	,000	,805
Somatizasyon	**r**	,006	-,542**	-,483**	,016
	p	,903	,000	,000	,739
Hostilite	**r**	,036	-,682**	-,558**	,035
	p	,458	,000	,000	,473

Tablodan da görüldüğü gibi, emniyet teşkilatı personelinin örgüte ilişkin anlayışı ve çalışan desteği boyutları ile psikolojik semptomların tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki vardır (p<0,001). Bu durum, personelin sosyalleşme düzeyinin artmasının psikolojik anlamda daha sağlıklı bireylere sahip olmayı mümkün kılacağını göstermektedir. Diğer bir taraftan, emniyet çalışanlarına verilecek olan psikolojik destek ve psikolojik semptomlara etki eden etmenlerin denetlenmesi, emniyet personelinin daha sosyal bir yapıya sahip olmalarını mümkün kılabilecektir.

5. Tartışma

Çalışma sonuçlarından da görüldüğü gibi, emniyet teşkilatında görevli personelin yaşlarına göre olumsuz benlik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Ortalama değerler incelendiğinde, olumsuz benlik puanının 26-35 yaş arasındaki personelde daha yüksek olduğu, daha sonraki yaşlarda ise giderek azaldığı görülmektedir. Yine anksiyete, depresyon ve somatizasyon puanları da bu yaştan itibaren düşmektedir. Araştırmada elde edilen bu bulgular, emniyet teşkilatında görevli polislerin yaşlarının ilerlemesi ile birlikte, psikolojik anlamda mesleklerine daha fazla adapte olduklarını göstermektedir. Eğitim, cinsiyet, medeni durum ve mesleği seçme nedenine göre emniyet personelinin psikolojik durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiş olup, genel olarak evli ve mesleğini ilgi duyduğu için seçen personelin psikolojik semptom puanları daha yüksektir. Personelin mesleki kıdemi ve rütbesi ise psikolojik semptomlar üzerinde etkili bulunan iki demografik özellik olup; kıdemde depresyon ve olumsuz benliğin, rütbede ise tüm boyutların istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Genç polislerde olumsuz benlik daha yüksekken, rütbeye göre ise polis memurlarının tüm psikolojik semptomları daha yüksek çıkmıştır. Gündüz vd. (2007) çalışmalarında da, emniyet teşkilatında görevli polislerin cinsiyet ve işe giriş nedenlerinin demografik özelliklere göre farklılık göstermediğini rapor etmiştir. Güçray (1994) ve Tümkaya

(1996) ise farklı alanlarda, öğretim alanında çalışan bireylerde, demografik özelliklerin psikolojik semptomlar üzerinde etkili olduğunu rapor etmiştir.

Emniyet teşkilatı personelinin örgütsel sosyalleşme düzeyinin ise yine rütbe ile iki boyut (örgüte ilişkin anlayış ve çalışan desteği) dışında, demografik değişkenlere bağlı olarak farklılık göstermediği saptanmıştır. Burada, genel olarak emniyet teşkilatı çalışanlarının örgütsel yapı ve meslektaşlarla ilişkilerinin önemli olduğu, sağlam bir örgütsel yapının olduğu ifade edilebilir.

Korelasyon analizi sonuçları ise örgütsel sosyalleşme düzeyi boyutlarından örgüte ilişkin anlayış ve çalışan desteği boyutlarının tüm psikolojik semptom boyutları ile anlamlı ilişkilere sahip olduğunu göstermektedir. Gerçekten de emniyet teşkilatında örgütün iç yapısına uyum sağlama ve personelin birbirine olan desteği, psikolojik anlamda bireyleri oldukça önemli derecede etkilemektedir.

6. Sonuç

Çalışma sonuçları, emniyet teşkilatında görevli personelin psikolojik semptomlarının demografik özelliklere çok fazla bağlı olmadığını, rütbe demografisinin yalnızca tüm semptomlar üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Benzer durum sosyalleşme düzeyinde de görülmekte olup, yine burada da rütbe demografisi en fazla anlamlı farklılığın olduğu özelliktir.

İlişkisel tarama analizine göre ise örgüte ilişkin anlayış ve çalışan desteği, emniyet teşkilatındaki personelin psikolojik semptomları üzerinde oldukça önemli ve olumlu bir etkiye sahiptir. Aradaki korelasyonun negatif olması, sosyalleşme sürecinin bu boyutlar üzerinden arttığı durumlarda, psikolojik semptomların azalmasına, bunun ise pozitif katkı sağladığına işaret etmektedir.

Örgüte ilişkin anlayış düzeyi en fazla olumsuz benliği, daha sonra sırasıyla hostilite, somatizasyon, depresyon ve anksiyete düzeylerini etkilemektedir. Çalışan desteği boyutu ise en fazla anksiyete düzeyini etkilemekte, bunu sırasıyla olumsuz benlik, hostilite, somatizasyon ve depresyon izlemektedir. Örgütsel sosyalleşme boyutlarından yetiştirme ve gelecek beklentisinin ise istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu durum, emniyet teşkilatında görevli personelin kendilerini yetiştirme ya da gelecek konusunda ciddi bir endişelerinin olmadığını, ancak örgüte ilişkin anlayış ve çalışan desteğinin yeterli olmamasından ileri gelen bir kaygı düzeyinin olduğunu göstermektedir.

Emniyet teşkilatında görevli personelin psikolojik anlamda destek hizmetleri ile geliştirilmesi ya da sosyal ortamlarındaki çalışmada işaret edilen bu sorunlarının düzelmesi ile birlikte, daha sosyalleşmiş ve psikolojik açıdan daha dingin, toplumsal olaylarda daha sakin tavır veren bir yapıya kavuşması mümkündür. Bu amaçla yapılacak olan çalışmalarda hem emniyet teşkilatının beşeri sermaye yapısından AB uyum sürecinde birliğe entegrasyonu, hem de daha refah bir topluma doğru kazanımların elde edilmesinde büyük önem taşımaktadır. Sonuç olarak modern güvenlik yönetimi anlayışında demokratik polisliğe geçiş için, emniyet teşkilatı personeli üzerine odaklanan farklı ve benzer çalışmalarla alana katkı sağlanabilir.

KAYNAKLAR

BALCI, A., BALTACI, A., FİDAN, T., CERECİ, C. ve ACAR, U. (2012). Örgütsel Sosyalleşmenin, Örgütsel Özdeşleşme ve Örgütsel Vatandaşlıkla İlişkisi: İlköğretim Okulu Yöneticileri Üzerinde Bir Araştırma. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, ss. 47-74.

COOPER, A. (2015). Where Are Europe's New Borders? Ontology, Methodology and Framing, Journal of Contemporary European Studies, 23:4, 447-458.

HABERMAS, J. (1999). "The European Nation-State and the Pressures of Globalization", New Left Review I, sayı 235, s. 46-59.

HASELSBERGER, B. (2014). Decoding borders. Appreciating border impacts on space and people, Planning Theory & Practice, 15:4, 505-526.

HİÇDURMAZ, D. ve ÖZ, F. (2011). Benliğin Bilişsel Yaklaşımla Güçlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi (2011) 68-78.

DAGGER, R. (1997). Civic Virtues: Rights, Citizenship, and Republican Liberalism, Oxford University Press.

DİRİK, G. ve ŞAHİN, G. (2008). Kişilik Özellikleri, Hostilite (Düşmanlık, Öfke) ve Sosyal Desteğin Miyokard İnfarktüsü (Kalp Krizi) Geçiren Hastaların Kaygı ve Depresyon Düzeyleri ile İlişkisi. Cilt 9, Sayı 15, ss. 249-266.

DURGUN, Ş. (2010) Cumhuriyetçi ve Liberal Anlayış Çerçevesinde Türkiye'de Vatandaşlık Sorunsalı. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 1(2010). s. 65–92.

GÜÇRAY, S.S. (1994).Öğretim elemanlarında kaygı, iş doyumu ve psikolojik belirtiler, I. Eğitim Bilimleri Kongresi, Ç.Ü. Basımevi, Adana.

GÜNDÜZ, B., ERKAN, Z. ve GÖKÇAKAN, N. (2007). Polislerde Tükenmişlik ve Görülen Psikolojik Belirtiler. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 16, Sayı 2, 2007, s.283-298

KARAMUSTAFALIOĞLU, O. ve YUMRUKÇAL, H. (2011). Depresyon ve anksiyete bozuklukları. Şişli Etfal Hastanesi Tıp Bülteni, Cilt: 45, Say›: 2, ss. 65-74.

KART, M. E. (2004). Pozitif Yanılsama ve Psikolojik Sağlık. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi. Cilt:59, Sayı: 4, ss. 173-194.

KOCABAŞ, E. Ö. (2007). Bir Uygulama Alanı Olarak Sağlık Psikolojik Danışmanlığı. Ege Eğitim Dergisi 2007 (8) 2: 37–51.

MEMDUHOĞLU, H. B. (2008). Örgütsel Sosyalleşme ve Türk Eğitim Sisteminde Örgütsel Sosyalleşme Süreci. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Aralık 2008. Cilt:V, Sayı:II, 137-153.

PİNOS, J. C. (2014). The Conflicting Aims of the European Neighborhood Policy and its Secondary Effects, Journal of Borderlands Studies, 29:2, 133-146.

SAATÇİOĞLU, Ö. (2001). Yaygın Anksiyete Bozukluğunun Tedavisi ve Yeni Yaklaşımlar. Klinik Psikofarmokoloji Bülteni 2001;11:60-77.

SAGRERA, R. H. (2014). Exporting EU integrated border management beyond EU borders: modernization and institutional transformation in exchange for more mobility?, Cambridge Review of International Affairs, 27:1, 167-183.

SAVRUN, M. (1999). Depresyonun Tanımı ve Epidemiyolojisi. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Depresyon, Somatizasyon ve Psikiyatrik Aciller Sempozyumu 2-3 Aral›k 1999, İstanbul, s. 11-17.

STOUDEMİRE A., (1991), "Somatothymia, Parts I and II", Psychosomatics, 32: 365-381.

TAORMİNA, R. J. (1994). The organizational socialization inventory. International Journal of Selection and Assessment, 2 (3), 133-145.

TAYLOR, S.E. ve BROWN, J.D. (1988), "Illusion and well-being: A social psychological perspective on mental health," Psychological Bul/etin, 110: 67 - 85.

TÜMKAYA, S. (1996). Öğretmenlerdeki tükenmişlik, görülen psikolojik belirtiler ve başa çıkma davranışları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, ÇÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

YÜRÜŞEN, M. (1996). Liberal Bir Değer Olarak Ahlaki ve Siyasi Hoşgörü, YKY.